2026-2027 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI

10. SINIF COĞRAFYA 1. DÖNEM 2. ORTAK YAZILI PROVASI

Okul adı:		**Ders:** Coğrafya	**Tarih:**
Adı Soyadı:	**Sınıfı / Şubesi:**	**Numarası:**	**Puan:**

Nasıl puanlatılır?

1. Cevabını her şıkkın altındaki, etiketli (ör. **1a**) kutuya yaz.
2. Bitirince her sayfanın fotoğrafını çek: düz, aydınlık, sayfanın tamamı görünsün.
3. Son sayfadaki kodu okut, fotoğrafları yükle.
4. Yazın metne çevrilir; kontrol et ve puanlat. *(2. yazılı provasında okuma ve puanlama Pro'da.)*

Tablette ya da bilgisayarda doğrudan yazabilirsin: digikamp.com/ortak-yazili/10-sinif-cografya/prova

1. soru — 20 puan

Bir belgesel ekibi, yüksek dağlardan doğup denize dökülen bir akarsuyu kaynağından ağzına kadar izliyor. Durakların akarsuyun boyuna profilindeki yerleri şekilde gösterilmiştir. Ekibin dört duraktaki notları şöyle:

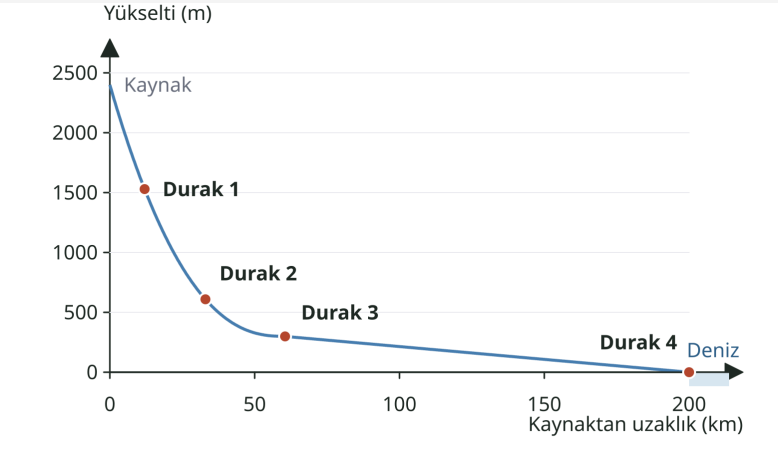

- **Durak 1:** Dağlık kesimde akarsu, yan yamaçları dik, dar ve derin bir vadi içinde hızla akıyor. Vadinin enine kesiti "V" harfine benziyor.
- **Durak 2:** Akarsu yatağındaki sert kayalarda, girdaplar hâlinde dönen suyun çakılları döndürerek oyduğu yuvarlak, derin çukurlar görülüyor.
- **Durak 3:** Akarsu dağlık kesimden çıkıp düzlüğe ulaştığı yerde, getirdiği çakıl ve kumu yelpaze biçiminde yayarak bırakmış.
- **Durak 4:** Akarsuyun denize döküldüğü yerde, taşıdığı ince malzemeyle oluşmuş, denize doğru ilerleyen üçgen biçimli alçak bir düzlük var.

1. soru (devam)

a) Her durakta görülen yeryüzü şeklinin adını yazınız ve bu şeklin aşınım (aşındırma) sonucu mu, birikim (biriktirme) sonucu mu oluştuğunu belirtiniz.

1a

b) Durak 1 ile Durak 3'te farklı süreçlerin etkili olmasının nedenini akarsuyun eğimi, akış hızı ve taşıma gücü arasındaki ilişkiyi kurarak açıklayınız.

1b

c) Bu akarsuyun ağzında Durak 4'teki şeklin oluşabilmesi için kıyıda ve akarsuda bulunması gereken iki koşulu yazınız. Bu koşullardan birinin bulunmaması durumunda akarsuyun getirdiği malzemeye ne olacağını açıklayınız.

1c

2. soru

20 puan

10. sınıf öğrencileri Nevşehir çevresinde peribacalarının bulunduğu bir vadiye saha çalışması düzenliyor. Fotoğraf, çalışmanın yapıldığı vadiden çekilmiştir. Öğrencilerin sahada tuttuğu notlar şöyle:

Gözlem	Not
G1	Bacaların gövdesi açık renkli, elle sürtünce ufalanan yumuşak bir kayaçtan (volkanik tüf) oluşuyor.
G2	Birçok bacanın tepesinde koyu renkli, sert bir kaya bloğu ("şapka") duruyor.
G3	Şapkası düşmüş bacaların tepesi sivri ve boyları çevredeki şapkalı bacalardan daha kısa.
G4	Yamaçlarda yağmur ve sel sularının açtığı derin oluklar var; vadi tabanında yamaçlardan taşınmış ince malzeme birikmiş.
G5	Yöre halkı, sağanak yağışlardan ve kışın donma-çözülmeden sonra bacalardan parça koptuğunu söylüyor.

a) Öğrenciler sahaya gitmeden önce hazırlık yapmalıdır. Bu saha çalışması için yapılması gereken üç hazırlığı yazınız.

2a

2. soru (devam)

b) G1, G2 ve G4 notlarından yararlanarak peribacalarının nasıl oluştuğunu açıklayınız. Açıklamanızda kayaçların dayanıklılık farkının ve aşındırıcı etmenlerin rolünü belirtiniz.

2b

c) G3 ve G5 notlarına dayanarak şapkası düşmüş bir peribacasının gelecekte nasıl değişeceğini tahmin ediniz ve tahmininizi gerekçelendiriniz.

2c

ç) Saha çalışması raporunun "Sonuç ve Öneriler" bölümünü 2-3 cümleyle yazınız. Bu bölümde vardığınız sonucu ve peribacalarının korunmasına yönelik bir öneriyi belirtiniz.

2ç

3. soru

20 puan

Selin, "Yaşadığım Yer" ödevi için ilçesini anlatan şu notları toplamıştır:

İlçemiz, bir akarsuyun oluşturduğu geniş ve verimli bir ovada kuruludur. Ovada sebze seraları ve buğday tarlaları vardır; ilçe girişinde tarım ürünlerini işleyen salça ve konserve fabrikaları bulunur. Ovayı çevreleyen dağların yamaçlarındaki köylerde evler birbirinden uzak ve dağınıktır. Köylüler yazın sürüleriyle yüksek yaylalara çıkar; bu dönemde yaylalarda şenlikler düzenlenir. Dağı aşan eski yol virajlıdır ve kışın kar nedeniyle zaman zaman kapanırdı; birkaç yıl önce dağın altından bir tünel açıldı. Son yıllarda ovanın verimli tarlaları üzerine yeni konut siteleri ve depolar kuruluyor.

a) Selin'in notlarını okuyan bir araştırmacının, ilçedeki yeryüzü şekilleri ile beşerî faaliyetler arasındaki etkileşimi araştırmak için sorabileceği iki soru yazınız.

3a

b) Notlardaki bilgileri aşağıdaki gibi bir tabloda düzenleyiniz. Tabloda en az dört satır olmalı ve "Etki alanı" sütununda ekonomi, yerleşme, ulaşım, sosyal-kültürel hayat alanlarından en az üçü bulunmalıdır.

Yeryüzü şekli	Beşerî faaliyet / durum	Etki alanı
...	...	...

3b

c) Düzenlediğiniz bilgilerden yararlanarak:

- insanın yeryüzü şekline uyum sağladığı bir örneği,
- insan faaliyetinin doğal çevreyi olumsuz etkilediği bir örneği

notlardan seçip açıklayınız. Olumsuz örnek için bir çözüm önerisi yazınız.

3c

4. soru — 20 puan

Bir vadide, tarım ve hayvancılıkla geçinen bir topluluğun kalıcı köy kurabileceği üç alanın yeri şekildeki kesitte gösterilmiş, özellikleri tabloda karşılaştırılmıştır:

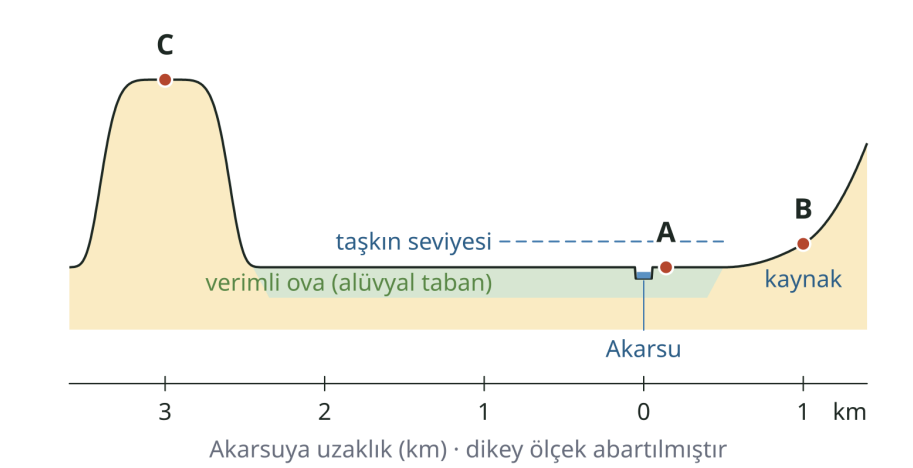

Özellik	Alan A	Alan B	Alan C
Konum	Akarsuyun hemen kenarındaki taban arazisi	Ovaya bakan, eğimi az bir yamaç eteği	Çevreye hâkim, dik yamaçlı bir tepenin üstü
Suya erişim	Akarsu birkaç adım ötede	Yamaç eteğinde bir kaynak var; akarsu 1 km uzakta	Su, 3 km uzaktaki akarsudan taşınmak zorunda
Taşkın	Birkaç yılda bir taşkın görülüyor	Taşkın görülmüyor	Taşkın görülmüyor
Zemin	Suya doygun, gevşek alüvyon	Sağlam, kayalık zemin	Sağlam, kayalık zemin
Tarım toprağı	Hemen çevresi çok verimli ova	Verimli ova 500 m ötede	Taşlık, sığ topraklı
Savunma	Dört bir yandan açık	Arkası yamaçla korunuyor	Çok kolay savunuluyor

a) Topluluğun bu üç alan arasında seçim yapmadan önce yanıtını araması gereken, coğrafi faktörlere yönelik iki soru yazınız (tabloda yanıtı hazır verilen sorular sayılmaz).

4a

b) Tablodaki bilgileri çözümleyerek topluluğun köyünü kurması için en uygun alanı seçiniz. Seçiminizi tablodaki en az üç faktörle gerekçelendiriniz ve diğer iki alanın neden daha az uygun olduğunu birer cümleyle yazınız.

4b

4. soru (devam)

c) Geçmişte savaşların sık yaşandığı dönemlerde bazı yerleşmelerin C'ye benzeyen alanlarda kurulduğu bilinmektedir. Buna göre yerleşme yeri seçiminde faktörlerin öneminin zamanla nasıl değişebileceğini bir örnekle açıklayınız.

4c

ç) Vadinin aşağı kesiminde, göçmen kuşların konakladığı ve koruma altına alınmış bir sulak alan bulunmaktadır. Bir yatırımcı burada tatil köyü kurmak istiyor. Bu alanda yerleşme kurulmasının doğurabileceği iki sonucu yazınız ve bu konuda vardığınız kararı paylaşınız.

4ç

5. soru

20 puan

Bir coğrafya öğretmeni, Türkiye'deki beş yerleşme hakkında topladığı bilgileri öğrencilere veriyor (yerleşmelerin adları gizlenmiştir):

Yerleşme	Bilgiler
K	Çalışanların yarısından fazlası otel, lokanta ve tur işletmelerinde çalışıyor. Yaz aylarında nüfus, kış nüfusunun yaklaşık üç katına çıkıyor. Kıyıda yat limanları var.
L	Çalışanların büyük bölümü yer altındaki kömür ocaklarında çalışıyor. Kentin çevresinde kömür yıkama ve depolama tesisleri bulunuyor.
M	Nüfusun yaklaşık üçte biri üniversite öğrencisi. Kentte öğrenci yurtları, kütüphaneler, kitapçılar ve kafeler çok yaygın; yaz tatilinde kent belirgin biçimde sakinleşiyor.
N	Çalışanların çoğu büyük bir limanda, depolarda, gümrük işlerinde ve kara taşımacılığında çalışıyor. Kentte bir serbest bölge bulunuyor.
P	Çalışanların büyük bölümü organize sanayi bölgesindeki fabrikalarda çalışıyor. Kent, çevre illerden iş için göç alıyor.

5. soru (devam)

a) Bir yerleşmenin fonksiyonunu belirlemek için kullanılabilecek iki değişken yazınız. Bu değişkenlerin tablodaki hangi bilgilerde kullanıldığını birer örnekle gösteriniz.

5a

b) K, L, M, N ve P yerleşmelerini fonksiyonlarına göre etiketleyiniz. Her etiket için tablodan bir gerekçe yazınız.

5b

c) K yerleşmesi kırk yıl önce, halkının çoğu balıkçılık ve zeytincilikle geçinen küçük bir kıyı kasabasıydı. K yerleşmesinin fonksiyonundaki değişimi ve bu değişimde etkili olan değişkeni açıklayınız. Ayrıca dünyadan, öne çıkan fonksiyonu yönetim (başkent) olan bir yerleşme örneği yazınız.

5c

Bitirdin mi? Kodu okut, sayfaların fotoğrafını yükle.

Yazın metne çevrilir; kontrol edip puanlatırsın: her soru MEB ölçütleriyle tek tek puanlanır, eksik kalan kısmı ve tam puanlık cevabı görürsün.

digikamp.com/ortak-yazili/10-sinif-cografya/prova

*** 2. yazılı provasında kâğıt okuma ve puanlama Pro'da. Senaryo tablosu ve sorular herkese açık: digikamp.com/ortak-yazili/10-sinif-cografya**

Bu prova MEB ODSGM'nin yayımladığı konu-soru dağılımına göre hazırlanmıştır; resmî sınav sorusu değildir. Çoğaltılabilir, sınıfta ücretsiz kullanılabilir. DigiKamp · digikamp.com